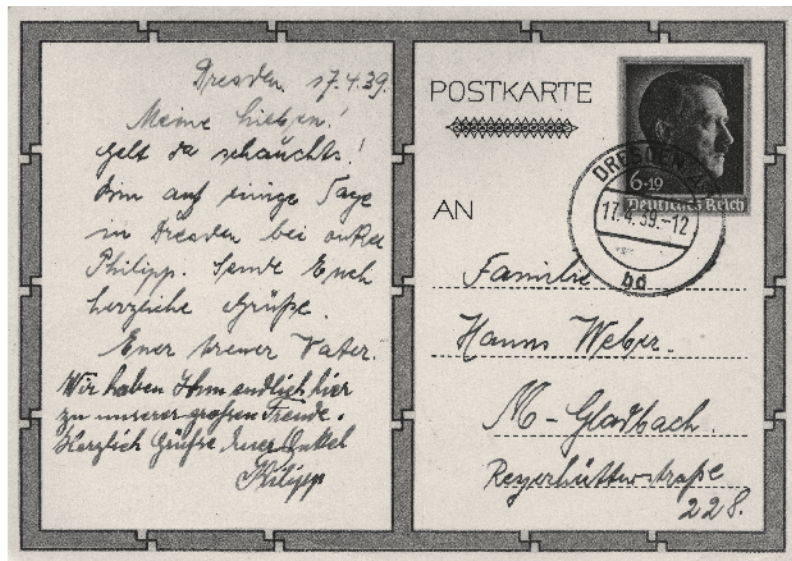

Van Hanns Weber aan de familie Weber - 17.4.1939

De vernedering

1.

DRESDEN, 17 APRIL 1939

*Van Hanns Weber aan de familie Weber in
Mönchengladbach, Duitsland*

*Mijn lievelingen! Kijk eens! Ik ben enkele dagen in
Dresden bij oom Philipp. Hij zendt jullie zijn hartelijke
groeten. Jullie trouwe vader.*

*Eindelijk hebben we hem [hier], tot onze grote
vreugde. Hartelijke groeten, jullie oom Philipp.*

De kinderen van Hanns Weber hebben een ansichtkaart van hun 'trouwe vader' ontvangen, en die heeft niet zomaar een kaartje gekozen. Op de foto wordt Adolf Hitler, de onbetwiste leider van het Duizendjarig Derde Rijk, door zes kinderen begroet. Ze staan op een rij, netjes gekamd en geknipt. Je kunt ze door een ringetje halen. De oudste knaap lijkt niet ouder dan zestien jaar, de peuter vooraan is zo'n drie of vier jaar oud. Allen strekken ze trots de rechterarm in de lucht. Hitler kijkt minzaam toe. Uit de ogen van de kinderen fonkelt onvoorwaardelijke trouw en adoratie voor de man die Duitsland eigenhandig naar een nieuw tijdvak heeft geloodst. Iedere ochtend herhalen de kinderen in de schoolklas samen met miljoenen andere Duitse leerlingen: 'Dierbare Führer, wij houden van u zoals wij van onze vaders en moeders houden. We behoren hen toe, net zoals we aan u toebehoren. Aanvaard onze liefde en ons vertrouwen, O Führer!'

De foto op de ansichtkaart straalt liefde en gehoorzaamheid uit, maar er is geen onschuld te bespeuren. Samen met zijn *Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei*, de NSDAP, heeft Hitler de Duitse samenleving ontworcht. In het Duizendjarig

Derde Rijk is de parlementaire democratie lamgelegd, en wie niet in het nationaalsocialistische politieke hokje paste, werd het zwijgen opgelegd. Waarom hebben acht miljoen Duitse kiezers in 1933 vanuit het stemhokje de parlementaire democratie ten grave gedragen? Waarom zagen diezelfde kiezers er vervolgens geen graten in dat duizenden politieke tegenstanders van het regime in concentratiekampen werden opgesloten, en dat er tienduizenden Joden vernederd en door landgenoten bestolen werden? Waarom werd niemand wakker toen het voor iedereen duidelijk werd dat hun *Führer* op oorlog uit was? Wat, ten slotte, heeft een 'trouwe vader' als Hanns Weber bezielde om met een man als Adolf Hitler te dwepen? Om die vragen te beantwoorden, dienen we twintig jaar terug te keren in de tijd.

2.

Op 11 november 1918 is de oorlog, waarin de voorbije vier jaar de halve wereld werd meegesleurd, voorgoed voorbij. De geallieerde landen, met voorop de Verenigde Staten, Frankrijk, Groot-Brittannië en de Russische Sovjetrepubliek, zijn als overwinnaar uit de bus gekomen. Hun tegenstander Duitsland ligt in november 1918 verslagen in de touwen. Het einde van de oorlog heeft in het Duitse Rijk voor een ongeziene politieke chaos gezorgd. Nog voor er sprake is van een wapenstilstand hebben linkse revolutionairen in havensteden als Wilhelmshaven en Kiel, en in grote steden als Hamburg en Berlijn, het recht in eigen handen genomen. De rebellen willen het Duitse Keizerrijk naar de prullenmand verwijzen en, net als in de Sovjet-Unie, een revolutionaire republiek oprichten. De opstand wordt neergeslagen, maar er worden wel nieuwe parlementaire verkiezingen uitgeschreven om een nieuwe regering te vormen.

De Duitse keizer Wilhelm II heeft de revolutionaire bui voelen aankomen, en is naar Nederland gevlucht. Wilhelm II

beseft dat de oorlog hem alle krediet heeft gekost. Hij zal tot aan zijn dood in juni 1941 in Nederlands ballingschap blijven en nooit meer een voet op Duitse bodem zetten.

De oorlog heeft vier jaar geduurd. Bijna tweeënhalf miljoen Duitse soldaten zijn op het slagveld gesneuveld. In Duitsland valt er dus bitter weinig te vieren, maar toch worden de soldaten die naar huis terugkeren als overwinnaars onthaald. De conservatieven en nationalistes zijn namelijk van mening dat hun land door links-radicalen revolutionairen en Joden 'verraden' werd. Ze weigeren te geloven dat Duitsland de oorlog heeft verloren. De *Dolchstoßlegende*, of het interne verraad, is een complottheorie die de Duitse samenleving in een claustrofobische nachtmerrie vasthoudt. Bij het merendeel van de soldaten heerst frustratie en verbittering. Ze zijn een *verlorene Generation*, een generatie die aan het front als inwisselbaar kanonnenvlees op het altaar van een zinloze oorlog werd geofferd. Zo'n vierhonderdduizend gedemobiliseerde soldaten verenigen zich bij hun terugkeer in *Freikorpsen*, aartsconservatieve paramilitaire eenheden, waarin de soldaten de gemeenschapszin en de kameraadschap van de frontlinies trachten terug te vinden.

De overwinnaars van de Grote Oorlog zijn Groot-Brittannië, Frankrijk, België en de Verenigde Staten. Zij hebben aan Duitsland ingrijpende herstelbetalingen opgelegd, volgens het 'winners take all'-principe. De verantwoordelijkheid voor alle oorlogsellende leggen ze volledig op de schouders van de verliezer: 'De geallieerde en verbonden regeringen stellen vast, en Duitsland aanvaardt, de verantwoordelijkheid van Duitsland en zijn bondgenoten voor alle verliezen en schade die aan de geallieerde en verbonden regeringen en hun onderdanen zijn toegebracht als gevolg van de oorlog, die hen opgedrongen werd door de agressie van Duitsland en zijn bondgenoten.'

Duitsland heeft de voorwaarden geslikt, maar wil zijn schuld niet erkennen. Het vredesverdrag dat op 28 juni 1919

militaire depot te reppen. De Britten roepen anderhalf miljoen mannen op. Aan het eind van 1939 houden de Britten en de Fransen in totaal zo'n zeven en half miljoen soldaten, mariniers, piloten, chauffeurs en ander logistiek personeel klaar. Dat zou moeten volstaan om een mogelijks nieuwe Duitse invasie af te slaan. De Britten zijn nochtans niet erg onder de indruk van de slagkracht van hun Franse bondgenoot.

Zo schrijft een Britse commandant nadat hij een militaire parade van een Franse eenheid heeft overschouwd: 'Zelden heb ik een groter zootje ongeregeld gezien [...] ongeschoren mannen, onverzorgde paarden, geen greintje trots op zichzelf of op hun eenheid.' De Fransen zijn er daarentegen van overtuigd dat ze Hitler een lesje zullen leren, ook al beseft de legerleiding dat het Franse wapenarsenaal dringend aan modernisering toe is. 'Ik bezat als onderofficier een revolver, een model uit 1872, een enorm ding dat helemaal niet werkte en waar zes loden kogels in pasten. Mijn eenheid had drie oude mitrailleurs die geheid vastliepen bij de vierde kogel,' zo schrijft Francis Ambrière vanuit de legerkazerne in Metz.

'Bizar hoe we de hele tijd aan bommen denken. Want het is zonder meer duidelijk dat die snel zullen komen,' schrijft George Orwell in 1939. Maar tussen 3 september 1939 en 10 mei 1940 verandert er helemaal niets aan de frontlinies. Francis Ambrière speurt negen maanden met zijn verrekijker naar de Duitse linies, en je hoort hem een diepe zucht slaken wanneer hij achteraf in zijn memoires schrijft: 'Als beloning [voor dat lange wachten] gebeurde er iets: het was een Duitse soldaat die uit zijn schuilplaats kwam en die ging plassen of de benen ging strekken, of een vrachtwagen met bevoorrading die de verkeerde weg was ingeslagen en over het terrein kwam gereden om weer snel in het bos te verdwijnen.' Een andere Franse soldaat, Jean-Paul Sartre, verveelt zich te pletter en stelt zich vanuit zijn kazerne zijn eerste existentiële vraag: 'De oorlog is nog nooit zo abstract

geweest als in de laatste dagen. Ik ben me er terdege van bewust dat er geen oorlog is, want, als er geen oorlog is, wat doe ik hier dan in hemelsnaam?'

De *phoney war*, de *drôle de guerre*, de *bore war* of nog de *schemeroorlog*; de politieke en militaire impasse die tijdens de tweede helft van 1939 over Europa hangt wordt met allerlei namen bedacht. Aan Duitse zijde houdt men het op *Sitzkrieg*, want ook zij wachten op een beslissing van Hitler. 'Heel bizarre toestand aan het westelijk front,' noteert William Shirer in zijn dagboek, 'een persoon vertelde me – hoewel ik aan zijn woorden twijfel – dat de Duitse strijdkrachten aan de grens naar de Franse soldaten riepen: "Wij schieten niet als jullie dat niet doen".'

De Führer heeft in werkelijkheid al op 22 oktober 1939 aan zijn legerleiding aangekondigd dat hij zo snel mogelijk een strategisch aanvalsplan wil opstarten om Nederland en België aan te vallen. Het aanvalsplan, genaamd *Aufmarschierungs-anweisung Fall Gelb*, zal nog herhaaldelijke keren uitgesteld en hertekend worden voor het definitief op 10 mei 1940 in werking treedt. De spanning en de angst nemen aan alle kanten toe. Stalin heeft in oktober 1939 een militair offensief tegen Finland geopend, maar bijt voorlopig zijn tanden stuk op de verbeterde weerstand van de Finnen.

2.

ANTWERPEN, 13 NOVEMBER 1939
*Van Lucie Soetewey aan Gaston Meeus,
 te velde, België*

Mijn allerliefste schat, ik heb zoojuist uw brief ontvangen, waarin u schreef dat u tevergeefs op nieuws van mij wachtte. Liefste, als u dezen brief krijgt, dan is alles al opgehelderd en weet u waar de schoen knelt. U moet me

niet vragen hoe blij ik was met uw brief, zoo'n heerlijke lange brief! Het was alsof ik tijdens het lezen, u naast me had zitten, doch nadien zag ik de werkelijkheid: dat ik gansch alleen was. Lieve!ing, het is inderdaad een nare tijd. Hier staan de kranten vol over die moorderij, onder den naam oorlog. Ik zal u tevens vertellen wat hier het kleinste kind weet en waarover de kranten vol hebben gestaan. Toen Hitler verleden week een redevoering heeft uitgesproken te München, heeft er daar een ontploffing plaats gehad, juist nadat hij vertrokken was. Langs Duitsche zijde stookt [sic] men het op de Engelschen, langs Engelsche zijde zinspeelt men op de Rijksdagbrand. Anderzijds hebben K[oningin]. Wilhelmina en onzen koning een bemiddelingsvoorstel aan de oorlogvoerende landen gezonden. Engeland heeft geantwoord te willen onderhandelen. Van Duitsland weten we nog niets. Er is hier voortdurend sprake van de schending van de Belgische en Nederlandsche neutraliteit, om kort te gaan men vreest dat we in het konflikt zullen betrokken worden. Wat een ellende, hé lieveling? [...] Wat ben ik blij, schat, als dat u nog maar pas is thuisgeweest, want dan heb ik u gezien, gekust en omarmd en dat is toch heel wat anders nog dan u te moeten voorstellen. [...] Zeg, liefste, dat is fijn nieuws hoor dat ge me brengt over die Latijnsche en Engelsche lessen. Ik ben werkelijk blij voor u, want nu zult ge u nog meer thuis gevoelen en het zal u in nood over zekere zwartgalligheden heen helpen. Zeg, schat, nu gaat u me konkurrentie aandoen. Lesgeven! En nog al in de Engelsche taal. U hebt werkelijk goed gedacht, lieveling, want tevens onderhoudt u de taal en het is een aangenaam tijdverdrijf. Zeg, lieve, nu ge zoo geleerd aan 't worden zijt zult ge toch niet omlaag zien naar dat kleine meisje van u? Neen hoor, dat weet

Antwerpen, 13-11-'39.

Mijn allere liefste Schat,

Ik heb zojuist uw brief ontvangen, waarin u schreef dat u lever-geeft of nieuws van mij verwachtte. Liefste, als u diesen brief krijgt, dan is alles al ontheloterd en weet u waar de schoen knielde. U moet me niet vragen hoe blij ik was met uw brief, zoo'n heerlijke lange brief! Het was alsof ik tijdens het lezen, u naast me had zitten, doch nadien zag ik de werkelijkheid: dat ik gansch alleen was.

Lieve!ing, het is inderdaad een nare tijd. Hier staan de kranten vol over die moorderij, onder den naam oorlog. Ik zal u tevens vertellen wat hier het kleinste kind weet en waarover de kranten vol hebben gestaan. Toen Hitler verleden week een redevoering heeft uitgesproken te München, heeft er daar een ontploffing plaats gehad, juist nadat hij vertrokken was. Langs Duitsche zijde stookt men

Van Lucie Soetewey aan Gaston Meeus - 13.11.1939

ik maar al te best. Het was maar om te plagen hoor! [...] Nu, mijn beste vriend, laat ons maar blijven hopen op de verwezenlijkingen van onze innigste wenschen, want in een tijd zoals deze, geeft die hoop wel eens moed, en helpt het ons wel over moeilijke dingen heen. Ik denk maar voortdurend aan u, en wat er daarmee allemaal in verband staat moet u niet vragen, want ik denk alsdat het bij u, wat mij dan weer betreft, hetzelfde zal zijn. Soms laat ik bij mezelve het hoofd wel eens hangen want alle dagen is men niet hetzelfde gestemd maar denk ik aan u, dan is het weer, zij het dan wel droevig, in orde. Ik durf er nu wel moed in te praten, doch dan is het ook niet geoorloofd dat ik daarbij het hoofd nog laat hangen, hé mijn jongen? [...] Ik hoop dat alles zich toch zal regelen en schikken, want dat vreeselijke zou ik toch niemand graag zien meemaken. En met uw verlof zal het misschien toch nog in orde komen lieveling. Laat ons maar moed houden en denken aan elkander, aan dat lieve huisje, waar we eens hopen om samen gelukkig te zijn en dan een paar lieve kleuters en tusschen ons een innige vriendschap en een goede verstandhouding. [...] Lieveling, hiermee ga ik eindigen en u nog eens zeggen alsdat ik u hoe langer hoe liever zie en dat slechts u alleen voor mij het concentratiepunt vormt van al mijn wenschen. Schat, in de hoop vlug een woordje te mogen ontvangen, vlugger van u dan van mij, omhels ik u hartelijk en met twee pollen, zoals Simonneke zou zeggen. Vele groeten van heel de familie zoowel van de mijne als de uwe en vooral innige kussen van uw eenigsten lieveling. Lucy. Ik hoop tot binnen 8 dagen, liefste. Ik denk veel aan u, schat.

Lucie, of Lucy waarmee ze haar brieven ondertekent, Soetewey is net twintig jaar geworden wanneer ze haar brief aan haar 'allerliefste schat' Gaston Meeus stuurt. Ze hebben elkaar op school leren kennen, en ze wonen niet al te ver van elkaar op het Kiel, een volkswijk ten zuiden van Antwerpen. Gaston studeert nog aan het Atheneum van Antwerpen, maar hij werd in juni 1938 voor dienst in het Belgische leger opgeroepen. Hun wederzijdse liefde houden ze springlevend met het schrijven van meeslepende liefdesbrieven. Gaston is 'te velde', wat wil zeggen dat hij zowat overal in België wordt ingezet om de verdedigingswerken mee te helpen bouwen. De hartstochtelijke zonen en de vurige liefde spatten van elke brief die ze naar elkaar schrijven, maar af en toe haalt Lucie de actualiteit aan, zoals wanneer ze over de mislukte bomaanslag op Hitler schrijft.

De dader, Georg Elser, had op 8 november 1939 in de Bürgerbraukeller in München een bom verstoppt. De bom ontplofte, maar de aanslag mislukte omdat Hitler had beslist om eerder te vertrekken. De Duitse kranten stelden hun leider als een nieuwe Messias voor: 'In de kogelregen van de wereldoorlog, tijdens de moedige tocht op 9 november 1923, in de navolgende jaren van strijd om de politieke macht en nu bij de duivelse aanslag, telkens opnieuw hield de almachtige God zijn beschermende hand boven hem.'

De Belgische vorst Leopold III tracht in 1939 om België afzijdig te houden van het internationale gekrakeel. België wil neutraal blijven en vermijden dat het land opnieuw als een doorgangsgebied gebruikt zou worden. Dat is tegen de zin van de Britten en de Fransen, maar Hitler is erg in zijn nopjes met de politieke koers van de Belgen, want het lijkt erop dat de geallieerden bij een oorlog niet langer op hun Belgische bondgenoot zullen kunnen rekenen.

De internationale spanningen en de snelle opkomst van de extreemrechtse partijen heeft de Belgische nationale politiek in 1939 op scherp gezet. Koning Leopold III houdt vast aan de

te bang van. Hij heeft eerst op 1914–1918 gepeinst, en nu met alles gereed te zijn heeft hij hem omgekeert [sic] en hij is ginder bezig zijn armoede uit te kloppen, Martha. [...] Liefste Martha, Vele Groeten uit Mechelen van uwen Lieven Jozef – en papa, en vele kussen voor u Allen.

Samen met soldaat Jozef kunnen veel Belgen nauwelijks geloven dat ze voor een tweede keer door Duitsland onder de voet zullen worden gelopen. Jean Doisy, de hoofdredacteur van het jeugdblad *Spirou*, verzekert aan zijn jonge lezertjes dat de oorlog niet meteen voor morgen is: ‘Waarom zouden we de invasie van België moeten vrezen? Zelfs al zouden we in een oorlog worden betrokken, dan nog zullen de Duitsers het niet zo gemakkelijk krijgen als in 1914. Vervolgens, zeg niet “à bas les Boches”. Ze zijn niet allemaal even slecht en niet iedereen is het eens met Hitler.’

3.

De Franse soldaten die aan de Maginotlinie in hun stellingen liggen, hebben op 9 mei 1940 aangegeven dat er achter de Duitse linies voortdurend beweging merkbaar is. De Franse legerleiding heeft de alarmerende berichten in de wind geslagen. Ten onrechte. Op zondagochtend 10 mei 1940, om vijf over half vijf, start de Duitse aanval op Nederland, België en Frankrijk. De schemeroorlog is definitief voorbij.

Diezelfde ochtend zit de dertienjarige Louis De Clerck met zijn ouders in Leuven thuis aan het ontbijt terwijl ze naar de radio luisteren: ‘Ik zie vader nog verstarren en tegen moeder zeggen: “C’est la guerre”’, zo vertelt Louis na de oorlog. Een identiek scenario speelt zich af in een huiskamer in Berchem waar Francis Weyns sr. zijn achtste verjaardag viert. Zijn moeder heeft ’s ochtends vroeg een zelfgemaakte verjaardagstaart gebakken

en op de eettafel gezet. De verjaardagstaart zal de hele dag onaangeroerd blijven staan terwijl het gezin gespannen naar de radiobERICHTEN blijft luisteren. In een volksbuurt in Antwerpen schrijft Lucie Soetewey een brief aan haar grote liefde Gaston. Ze spreekt hem, maar tegelijk zichzelf, moed in.

ANTWERPEN, 10 MEI 1940

*Van Lucie Soetewey aan Gaston Meeus,
te velde, België*

Mijn kleine, lieve, lieve, schat, onze verwachtingen betreffende de vrede in ons land zijn dan toch in duigen gevallen. Ik haast me lieveling om u een en ander te laten geworden. Schat, mag ik u vragen goed voor uzelf te zorgen, vermits ik het niet doen kan. Blijf maar mijn moedige, kleine lieveling; ik van mijn kant zal trachten eveneens het hoofd te bieden aan al de tegenslagen. Ieder van ons (uw ouders de mijne en ik) stelt het wel. We denken voortdurend aan u. Vermits we niet bij u kunnen zijn lieveling, draag ik aan u de zorg om voor uzelf te zorgen.

Lieveling, ik kan u maar alleen zeggen, dat ik met hart en ziel bij u ben. Ik denk voortdurend aan u. Laat ons onszelve maar moed inpraten en de hoop behouden alsdat onze eenig mooie droom verwezenlijkt wordt. Dat we ons leven, dat we zoo schoon hadden opgebouwd, kunnen uitleven. Lieveling, wees er van overtuigd alsdat ik u en u maar alleen liefheb en altijd zal blijven liefhebben.

Laat ons maar hopen indien er rechtvaardigheid op deze aarde bestaat, dat er recht mag geschieden. Hopen we maar dat het goede over het kwade zal zegevieren. Lieveling, indien het u eenigszins mogelijk is laat ons

Antwerpen, 10 Mei 1940.

Mijn kleine, lieve, lieve schat,
 Onze verwachtingen betreffende
 de vrede in ons land zijn dan toch
 in duigen gevallen. Ik haast me lie-
 veling om u een en ander te laten
 geworden. Schat, mag ik u vragen
 goed voor u zelf te zorgen, want ik
 kan het niet doen kan. Blijf maar
 mijn moedige, kleine lieveling; ik
 van mijn kant zal trachten een-
 vers het hoofd te bieden aan al de
 tegenslagen. Teden van ons (us
 ouders de mijne en ik) stelt het wel.
 We denken voortdurend aan u.

Vermits we niet bij u kunnen
 zijn lieveling, draag dan u zelf de
 zorg om voor u zelf te zorgen.

Lieveling ik kan u maar
 alleen zeggen, dat ik met hart en
 ziel bij u ben. Ik denk voortdu-
 rend aan u. Laat ons onszelve
 maar moed inpraten en de hoop
 behouden alsdat onze eenig

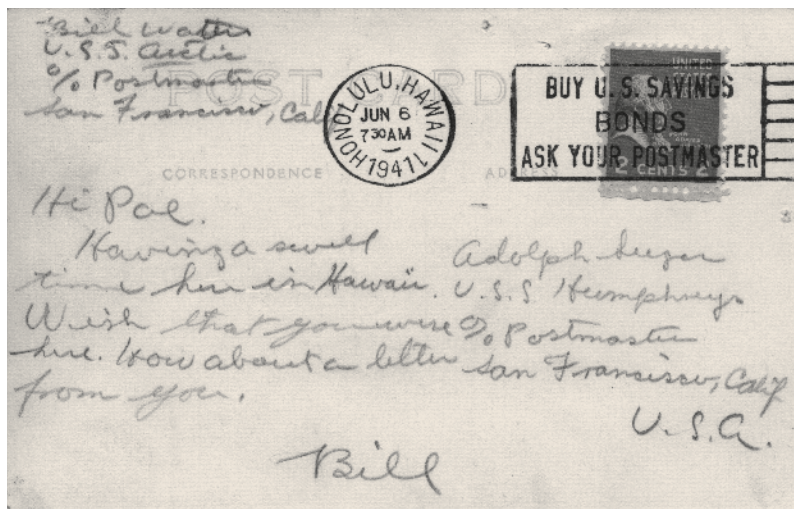
Van Lucie Soetewey aan Gaston Meeus - 10.5.1940

Lucie Soetewey en Gaston Meeus

dan wat nieuws weten al zijn het maar een paar woor-
 den want ik ben niet gerust alvorens ik weet alsdat ge
 nog goed gezond zijt, lieveling. Wij blijven allen waar
 we zijn jongen, zoodus u weet steeds waar u ons kunt
 vinden. Indien u iets mocht nodig hebben, zeg het maar
 we zullen trachten u het te bezorgen.

Het Duitse offensief stoot als een stormram door België. Duitse
 zweefvliegtuigen zijn er zonder problemen in geslaagd om op
 het dak van het 'oninneembaar' geachte fort van Eben-Emael
 te landen. Het fort is onderbemand, want er zijn ondanks het
 verbod toch nog altijd veel soldaten op verlof, waardoor men
 er niet in slaagt om de aanval af te slaan. Duitse parachutisten

Van Bill aan Adolph Seeger – 6.6.1941

afhankelijk van de importhandel. De Amerikaanse president Roosevelt weet dat ook, en hij wil met een handelsembargo op ruwe olie, metaal en kerosine de Japanners een toontje lager doen zingen. In de zomer van 1941 wordt Japan economisch doodgeknepen, waardoor het al gauw zonder olietoevoer komt te zitten.

De diplomatieke onderhandelingen met de Amerikaanse regering hebben niets opgeleverd, waardoor Japan volledig geïsoleerd dreigt te geraken. De politieke impasse waarin Japan zich bevindt, is koren op de molen voor admiraal Isoroku Yamamoto, die eerder in de Verenigde Staten heeft gewoond en gestudeerd. Yamamoto heeft geen al te hoge pet op van de Amerikaanse marine, die hij als een 'club voor golf- en bridge-spelers' omschrijft. De admiraal stelt aan de regering in Tokio voor om de Verenigde Staten bij verrassing aan te vallen en ze zo opnieuw aan de onderhandelingstafel te dwingen. Een aanval op de Verenigde Staten zou het Japanse leger ook de handen vrij geven om de gebieden in Zuidoost-Azië te veroveren. Het plan van Yamamoto is riskant, maar klinkt aanlokkelijk in de oren van keizer Hirohito.

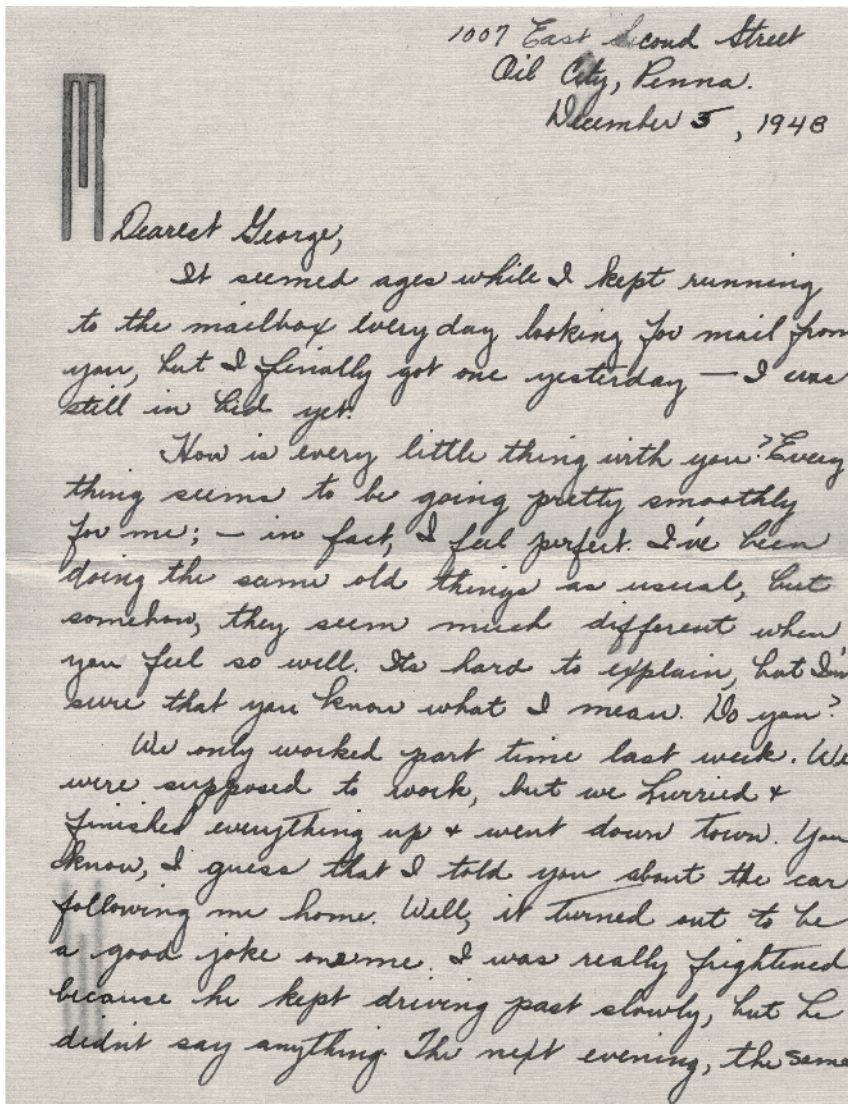
Op 1 december 1941 neemt de regering in Tokio de beslissing om de Verenigde Staten aan te vallen. Het doelwit van de aanval is Pearl Harbor, een Amerikaanse marinebasis die op een van de eilanden van Hawaï ligt en die aan een belangrijk deel van de Amerikaanse vloot bescherming biedt. President Roosevelt is sinds eind november 1941 op de hoogte van de Japanse aanvalsplannen, maar hij gaat ervan uit dat de Japanse marine haar pijlen op de eilanden in de Filipijnen zal richten. Roosevelt onderneemt vreemd genoeg weinig of niets om de bescherming van de Amerikaanse militaire basissen in de Stille Oceaan op te schroeven. Het leven op Hawaï lijkt, zoals de Amerikaanse marinier Bill al eerder aan zijn vriend Adolph schreef, gewoonweg 'fantastisch'.

De landing

1.

OIL CITY, 5 DECEMBER 1943

Van Laurence Miller aan George Sefscik, Bedford,
Verenigde Staten

Van Laurence Miller aan George Sefscik - 22.8.1943

Liefste George, het lijkt al een tijdje geleden en ik liep elke dag naar de brievenbus wachtend op een brief van jou, en ik kreeg er eindelijk een gisteren – ik was erop aan het wachten. [...] We werkten vorige week maar deeltijds. Er werd van ons verwacht dat we zouden werken, maar we hebben ons gehaast en we waren klaar met alles en zakten dan naar het centrum van de stad af. [...] Ik ging vanavond opnieuw naar de bioscoop – John Garfield in ‘Fallen Sparrow’ – of zoiets, [de titel ging] over een mus. Het was niet slecht, maar ook niet fantastisch, maar ik hou sowieso van John Garfield, en ik vond het niet erg. Ik moet iets doen om mijn gedachten te verzetten en naar de film gaan is een van de beste manieren om dat te doen. [...] Vorige week was het elke nacht zacht en warm en was het volle maan. Iedere keer als ik de maan zie dan moet ik altijd aan jou denken. Niet alleen dan, trouwens. Ik denk niet dat je je te veel zorgen moet maken (je foto), ook al word je heel snel rood. Ik heb dat ook en ik haat dat. Ik bloos heel gemakkelijk, en ik probeer dat tegen te houden! [...] Lois en ik zijn weer in de problemen geraakt. Heb ik jou verteld over die nieuwe ex-soldaat die bij ons aan het werk is? Hij werd [uit het leger] omwille van medische redenen ontslagen en kwam terug van de zuidelijke Stille Oceaan. Hij leed aan malaria. Hij gedraagt zich hoe dan ook heel raar (wie zou dat niet

7.

[illegible]

Van René Neus-Kiermeer aan mevrouw Neus-Kiermeer – 11.5.1945

Voor de Verenigde Staten is de strijd nog niet afgelopen. In de Stille Oceaan leveren de Amerikanen verwoede gevechten om zo snel mogelijk de Japanse hoofdstad Tokio te veroveren. In februari 1945 hebben de Amerikanen voet aan wal gezet op het eiland Iwo Jima dat duizend kilometer ten zuiden van Japan ligt. De strijd om het eiland onder controle te krijgen, duurt bijna twee maanden en is bikkellhard. Het eiland is slechts 21 vierkante kilometer groot – zowat een tiende van de stad Antwerpen – maar de verovering heeft aan de Amerikanen 7 184 doden en bijna 17 000 gewonde militairen gekost. De Japanse keizer Hirohito wil voor elke meter grondgebied blijven vechten om zo vredesonderhandelingen met de Amerikanen af te dwingen.

De Amerikanen eisen dat de Japanners zich onvoorwaardelijk overgeven, en grijpen naar de grote middelen. Er is geen sprake meer van precisiebombardementen. B-29 Superfortress bommenwerpers zullen in maart 1945 met een vernietigend luchtoffensief over Japan starten. De Amerikanen voeren dag en nacht bombardementen over de Japanse steden uit. Voor de Japanse kust worden duizenden zeemijnen gedropt die zo'n 63 procent van de totale Japanse zeevloot vernietigen. De kamikazepiloten slagen er niet in om de enorme B-29 bommenwerpers af te slaan. Een boordwerktuigkundige zal naderhand vertellen dat de bemanningsleden van de bommenwerpers nauwelijks last hadden van de zelfmoordaanvallen: 'Het was een verbazingwekkend klein schokje toen die Jap ons raakte, en onze navigator had niet eens in de gaten dat we geramd waren.'

Maar ondanks de tienduizenden tonnen aan bommen die over Japan worden gelost, blijft het Japanse leger verder vechten. De Amerikaanse landing die op 1 april 1945 op de eilanden van Okinawa, ten zuidwesten van Japan, van start is gegaan, toont aan de Amerikanen dat keizer Hirohito zich niet wil overgeven.